Трохи про подвійну лояльність, або проблема Вінер-Усманової

Ірина Вінер-Усманова

Завершальні дні Олімпійських Ігор у Токіо відзначилися скандалом, про який немає потреби переповідати. У культовому для СРСР і РФ виді спорту — художній гімнастиці — російські спортсменки поступилися ізраїльтянці Ліной Ашрам.

Крики про необ'єктивне суддівство і вкрадену перемогу пролунали відразу ж після офіційного оголошення результатів. Їхнім ініціатором стала Ірина Олександрівна Усманова — головний тренер російської збірної з художньої гімнастики і Президент федерації художньої гімнастики Росії. Те, що Усманова, яка має великий досвід, знайде причину поразки та пом'якшить критику на свою адресу, можна було припустити відразу. Хід безпрограшний — Ірину Олександрівну охоче підтримали багато офіційних осіб у Росії, скориставшись можливістю продемонструвати свій патріотизм. Однак більшість високопоставлених крикунів не мають навіть віддаленого уявлення про художню гімнастику. Через що, насправді істерія Усманової? У 73-річного тренера настільки міцний авторитет у професійному світі, що всі звинувачення на її адресу не могли кардинально його похитнути. Матеріальне становище взагалі не предмет дискусії — чоловік Ірини — Алішер Усманов, входить у першу сотню світового Forbes.

Звісно, неприємно упускати заплановану перемогу й чути хоч якусь критику на свою адресу. Але є, мабуть, і інша причина, про яку не згадують. Ірина Олександрівна — етнічна єврейка, уроджена Вінер. Цей факт доволі відомий, крім того, добре відомі зв'язки Вінер з Ізраїлем, де жила її мама. Та й сама тренер провела тут чимало часу зі своїми командами на спортивних зборах. Можливо, навіть чимось допомагала місцевим колегам як більш досвідчений професіонал.

Церемонія нагородження Вінер-Усманової медаллю «Герой Праці», 1 травня 2015 року

Та ось біда, золотої олімпійської медалі Росію позбавила ізраїльтянка. У Росії це прекрасне підґрунття для роздумів про те, що Вінер сидить на двох стільцях, їсть російський хліб, але в глибині душі радіє успіхам своїх братів по крові. Подібне ставлення до євреїв виникло ще за часів Сталіна й культивувалося всі роки радянської влади як елемент «боротьби з сіонізмом». Тому у пострадянських євреїв думка про те, що їх можуть звинуватити у подвійної лояльності, сидить, як то кажуть, у підкірці. Напевно це одна з причин такої високої активності Усманової-Вінер у справі боротьби «за честь російської художньої гімнастики». Неодмінно потрібно довести, що ти з нами, а не з ними.

Міф про подвійну лояльність євреїв, звісно ж, популярний не тільки у Росії. На ньому базувалася і справа Дрейфуса, у цьому ж гріху звинувачували вже німецьких євреїв у роки Першої світової. Коли восени 1917-го Росія практично вийшла з війни, Німеччина відразу почала перекидання своїх дивізій на західний фронт. Про наближення перемоги у Берліні говорили майже відкрито, навіть не зважаючи на вступ у війну Сполучених Штатів. І раптом, як грім серед ясного неба, повна поразка німецької армії ... Відразу виникла теорія про «зрадницький удар у спину». Хто ж наніс цей удар? Всілякі ліві, соціалісти, республіканці і, звісно ж, євреї. Їм усім, нібито німецькі національні інтереси були байдужі. Історики одностайно і рішуче спростували цю теорію, але через декілька років її взяли на озброєння нацисти. Міф про подвійну лояльність євреїв так і залишався в арсеналі режиму до самого його кінця.

Німецькі солдати-євреї святкують Хануку, 1916

Водночас німецькі євреї не давали ніяких підстав для підозр у нелояльності країні. У роки Першої світової патріотичні настрої серед євреїв Німеччини були настільки сильними, що з 100 тисяч солдатів і офіцерів єврейського походження десяту частину складали добровольці. Наймолодшим з них став 14-річний Йозеф Ціппес, якому на другий місяць боїв відірвало міною обидві ноги.

Добровільно пішли на фронт і приблизно 30 рабинів, які стали капеланами. Загалом 35 тисяч німецьких євреїв були нагороджені орденами і медалями, з них понад тисяча — Залізним Хрестом.

Однак, у жовтні 1916 року у німецькій армії запідозрили, що євреї не хочуть воювати. По всій лінії фронту зробили спеціальний перепис, результат якого спростував вигадки. Тож не дивно, що ці перевірки не набули розголосу.

Звісно, у Німеччині (як і в Росії) існував антивоєнний рух, одним з лідерів якого був Курт Айснер — лівий політик єврейського походження. Однак за кайзерівську Німеччину віддали життя 12 тисяч юдеїв — більше, ніж загинуло у всіх арабо-ізраїльських війнах.

Рашида Тлаїб

Ільхан Омар

І в наші дні можна почути розмови про подвійну лояльність євреїв. До того ж, навіть у Сполучених Штатах. Так, конгресвумен Ільхан Омар з Міннесоти і Рашида Тлаїб з Мічигану (обидві з Демократичної партії), відкрито заявляють, що американські євреї лояльні не стільки своїй країні, скільки Ізраїлю. З іншого боку, Дональд Трамп, на посаді президента чи то жартома, чи то всерйоз звинуватив євреїв США у нелояльності, причому не тільки у відношенні своєї партії, а і державі Ізраїль. Американські євреї дійсно переважно голосують за Демократичну партію, але як би там не було, слова Трампа викликали доволі роздратовану реакцію у лідерів громади.

Іншими словами, ніколи не знаєш, з якого боку євреям «прилетить» наступного разу. Можна не сумніватися лише у тому, що ми ще не одноразово почуємо звинувачення євреїв у подвійній лояльності у різних країнах і з різних приводів.

Веніамін Чернухін, спеціально для «Хадашот»